

Høgskolen i Finnmark
9509 Alta

UFD	
04 APR 2005	
Esst	Ekst
200308693	70 011

Utdannings- og forskningsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref: 200308693-/AT

Vår ref: 04/1195

Dato: 31.04.05

Høringsuttalelse ang. "BIBSYS - framtidig organisering og oppgaver"

Høgskolen i Finnmark kom med i BIBSYS i 1997, og er svært godt fornøyd med det. Det er en stor fordel å ha direkte adgang til felles katalog med resten av UH-sektoren. Det er også en stor fordel at BIBSYS ivaretar bibliotekets basis-rutiner på en grei måte.

Det har vært betryggende å være med i et BIBSYS som har arbeidet framtidsrettet på mange felt. Vi har inntil nylig kunnet være sikre på at alt utviklingsarbeidet kom oss til gode, fordi alle tjenester var inkludert i den årlige avgiften.

Den seineste tida har imidlertid vist at deltakerne ikke behandles likt lenger. Etterhvert som det stilles flere krav fra bibliotekene enn det BIBSYS makter å imøtekomme, har BIBSYS skilt ut visse tjenester med egne avgifter.

Visse sider ved denne utviklinga er urovekkende. Det vi har sett til nå, er at universitetsbibliotekene (UBene) har råd til å kjøpe tjenester utenfor BIBSYS, og at de deretter hevder at BIBSYS ikke skal utvikle lignende tjenester for oss andre, hvis vi ikke betaler ekstra. Vi har sett eksempler på at UBene samarbeider om innkjøp eller egenutvikling av viktige tjenester, som dermed faller bort fra BIBSYS tilbud av basistjenester. Vi kan antakelig ikke snu denne utviklinga, og må derfor tenke framover. Fra vårt synspunkt er det særlig to spørsmål som er viktige. Det ene dreier seg om beslutningsprosesser innad i BIBSYS: Hvilke basistjenester skal BIBSYS tilby for årsavgifta, og hvordan skal beslutninger om dette tas? Det andre dreier seg om finansiering: Er det rimelig at driften av basistjenestene skal betales av deltaker-bibliotekene?

1. Hvilke basistjenester skal BIBSYS tilby, og hvordan skal beslutninger om dette tas?

Følgende tjenester er meget viktige og ressursbesparende for vårt bibliotek:

- Gjenbruk av bibliografiske data i en felles katalog. (UBene er de viktigste bidragsyterne, også med klassifikasjons-oplysninger.)

- Direkte bruk av felles katalog - altså ikke import/eksport av bibliografiske poster
- Felles katalog med Nasjonalbiblioteket
- Utlån og fjernlån er direkte knyttet til denne katalogen
- Import til katalog av pakker av e-ressurser
- Forbindelser mellom referansedatabaser, fulltekst-kilder og bestillingsfunksjoner
- Kontroll med trykte tidsskrifter på hefte-nivå

En negativ kommentar:

Vi er imidlertid enig i at systemet er gammeldags. Hos oss skaper utlånsmodulen flest problemer. Vi finner det vanskelig å drive reserverings- og fornyingsarbeid. Dette har stor betydning i vårt bibliotek fordi vi har stor pågang fra lånerne med spørsmål relatert til reserveringer og fornyinger. Dessuten foregår ikke alltid retur av utlånt materiale riktig. Problemene skyldes ikke rene teknisk feil med systemet, men heller at brukergrensesnittet er av en slik art at det er vanskelig å følge prosessene på skjermen. Det svekker vår troverdighet blant lånerne når vi fomler med reserveringer, eller kaller inn bøker som allerede er levert.

Innflytelse og organisasjonskultur i BIBSYS

UBene synes at de med sin 44% andel av deltaker-finansieringa ikke har innflytelse nok (s. 23). Jeg synes at de små deltakerne, som til sammen bidrar med 56%¹, har like stor grunn til å etterlyse innflytelse. Min oppfatning er at BIBSYS' kultur favoriserer UBene. Det springer naturlig ut av tilblivelseshistoria til BIBSYS. BIBSYS er opprinnelig UBenes dugnadsprodukt, og vi andre har vært heldige og fått lov til å være med på lasset etterhvert. Det forventes imidlertid at vi skal være rolige og fornøyde passasjerer, som betaler billett uten å kommentere hverken ruter eller avgangstider.

Organisasjonskultur har ofte større betydning enn formelle organisatoriske innretninger for innflytelse. Samme sak kan f.eks. bli tatt opp på mange konferanser og møter, og dermed være mye omtalt. Men all publisiteten er ikke nødvendigvis knyttet an til beslutningsprosessene i BIBSYS. Inntil nylig var ikke dette så betydningsfullt. Det skyldtes at BIBSYS fremdeles var preget av dugnadsånd og av at man maktet å oppfylle de krav deltakerne stilte. Enkelte ansatte i BIBSYS hadde dessuten gjennom sin unike kompetanse stor innflytelse på valg av satsingsområder innen BIBSYS. Disse personene bidro til at viktig utviklingsarbeid kom alle til gode.

Men nå makter ikke BIBSYS å oppfylle alle krav, og det er allerede åpnet opp for en oppsplitting i basistjenester og betalingstjenester. I en slik situasjon blir kvaliteten på beslutningsprosessene viktigere enn før. Det som vekker bekymring hos oss, er at de største deltakerne, nemlig UBene, har anskaffet tjenester utenfor BIBSYS på visse områder. Det har da vist seg at det blir tatt som en selvfølge at vi andre må betale særskilt for slike tjenester hos BIBSYS. Eksempler på dette er:

Forskdok (base for ansattes publikasjoner): Dette var en basistjeneste, men ble utskilt som ekstratjeneste med en merkbar årsavgift etter at UBene bestemte seg for å utvikle sitt eget system. Søkeportal: BIBSYS utfører et omfattende implementeringsarbeid av den kommersielle søkeportalen Metalib for UBene. Det viser seg at dette arbeidet er inkludert i årsavgifta, enda det kun er UBene som har anskaffet Metalib. Det blir deretter tatt som en selvfølge at BIBSYS ikke vil utvikle og tilby søkeportal som basistjeneste for de andre deltakerne.

I framtida må slike beslutninger om hva vi skal betale ekstra for, og hva som er inkludert i årsavgifta, ikke være tilfeldige bivirkninger av hva UBene foretar seg på egen hånd. Utforming og utvelgelse av basistjenester må skje i full åpenhet, og nasjonale utdannings- og forskningspolitiske strategier må danne grunnlaget for de beslutninger som tas.

---

¹ Fordelingsnøkkel 2004. BIBSYS.

2. Organisasjonsform og finansiering

I følgebrevet til utredninga er det framhevet at arbeidsutvalget foreslår en overgang fra å være et forvaltningsorgan knyttet til NTNU; til aksjeselskap. Spørsmål om dette, og om alternative former for eierskap, kan det være vanskelig å ha en mening om, så lenge vi mangler erfaring på området.

Det som er viktig for vår organisasjon er det som allerede er kommet fram i forrige avsnitt: Vi ønsker at BIBSYS' viktige rolle som nasjonalt system for UH-sektoren videreføres på en optimal måte. Det vil si at et sett basistjenester med høy kvalitet opprettholdes for hele sektoren. Når det gjelder utvikling av nye produkter og tjenester, kan det av økonomiske grunner være fornuftig at BIBSYS begrenser egenutvikling, og heller legger til rette for integrering av eksternt utviklede/kommersielle tjenester. Det vi etterlyser her er tydelige beslutningsprosesser, og ikke tilfeldige konsekvenser av UBenes solo-løp.

På s. 39, første avsnitt, uttrykkes følgende: "Aksjeselskapsformen vil også gi ... BIBSYS større økonomisk handlingsrom. Relasjonen til kundene vil dessuten bli mer forretningsmessig og fleksibel". Den siste setninga røper en tankegang som er uvant. Vi betrakter oss ikke som kunder hos BIBSYS, men heller som aktører i en sektor der vi har et felles samfunnsoppdrag å utføre.

Når det gjelder finansiering mener vi at departementet må stå som garantist for at norsk UH-sektor fortsatt skal ha et felles, veldrevet system. BIBSYS står på visse måter fram som et forbilde internasjonalt. Det er viktig å ta vare på de fremragende sidene ved BIBSYS, og samtidig sørge for en tidsriktig utvikling.

Selv om vi ikke kan uttale oss med sikkerhet om hvilken organisasjonsform og type eierskap vi går inn for, har vi likevel med dette ønsket å bidra med vårt syn på BIBSYS rolle og framtid.

Med vennlig hilsen

Kari Heitmann,
hovedbibliotekar
Høgskolen i Finnmark